

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Мануськова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗВО

Одним з практичних завдань вивчення іноземної мови є оволодіння студентами аудіюванням. Очевидно, що для успішного вирішення цього завдання необхідно вдосконалення прийомів навчання даному виду мовленнєвої діяльності.

Аудіювання – складний мовленнєво-ментальний процес сприйняття й одночасної переробки мовленнєвого послання, в результаті чого досягається розуміння його змісту. Оскільки суттєвою особливістю аудіювання є симультанна по відношенню до слухового сприйняття переробка мовленнєвого послання, методичні прийоми навчання аудіювання іноземною мовою повинні бути спрямовані на організацію такої мовленнєво-ментальної діяльності студентів, при якій адекватне сприйняття та переробка тексту здійснюються одночасно, відповідають темпу мовленнєвого послання та супроводжуються розумінням його змісту. Виходячи з цього, одним з прийомів, що сприяють навчанню розуміння іноземної мови на слух, може служити введення в мовленнєве послання розумової задачі, рішення якої виконувалося б студентами в результаті одночасного зі слуховим сприйняттям розуміння тексту.

Слід зазначити, що не будь-яке завдання може бути використане для навчання аудіюванню. Розумовим завданням і організації їх виконання студентами під час навчання аудіюванню притаманні такі специфічні особливості:

1) розумові завдання для навчання аудіювання не повинні бути важкими для студентів, тому що їх використання спрямоване на з'ясування розуміння змісту іншомовного мовленнєвого послання, яке сприймається на слух, а не на процес вирішення завдання як такого;

2) когнітивні завдання повинні формулюватися таким чином, щоб при їх вирішенні студенти одночасно зі слуховим сприйняттям тексту здійснювали цілеспрямовані мовленнєво-розумові операції;

3) під час виконання розумових завдань для навчання аудіювання студенти повинні використовувати предметні опори (конкретні предмети або їх графічні зображення) для здійснення предметних дій (тобто дій з предметними опорами);

4) у результаті рішення розумових завдань необхідно здійснювати контроль за адекватністю виконання студентами послідовних мовленнєво-розумових операцій.

Таким чином, постановка розумової задачі під час навчання аудіюванню передбачає пред'явлення студентам завдань до іншомовного мовленнєвого послання, вирішення якого реалізується в процесі виконання предметних дій, що дозволяє проконтролювати правильність розуміння змісту мовленнєвого послання студентами.

У процесі вирішення когнітивних завдань студенти роблять певні мовленнєво-розумові операції. Залежно від ступеня складності мовленнєво-розумових операцій когнітивні завдання розбиваються на три типи: завдання з труднощами першого рівня – для навчання аудіюванню на початковому етапі; завдання з труднощами другого рівня – для навчання аудіюванню на проміжному етапі; завдання з труднощами третього рівня – для навчання аудіюванню на завершальному етапі. Для завдань з труднощами першого рівня характерно винесення мовленнєво-розумових операцій студентів у зовнішній план. Для завдань з труднощами другого рівня характерна часткова інтеріоризація (перенесення у внутрішній план) мовленнєво-розумових операцій студентів. А ось для задач третього рівня характерна повна інтеріоризація мовленнєво-розумових операцій студентів.

Організація навчання аудіюванню, що складається у введенні в мовленнєве послання іноземною мовою розумових завдань, дозволяє раціонально і ефективно розвивати у студентів навички та вміння аудіювання і, отже, в якості спеціального методичного прийому може рекомендуватися для навчання даному виду мовленнєвої діяльності. Ефективність цього методичного прийому полягає в наступному. Під час використання розумових завдань в навчанні аудіюванню вдається організувати контроль виконання кожного проміжного кроку завдання, вносити корективи в дії студентів і тим самим сприяти підвищенню рівня усвідомленості цих дій. В процесі слухового сприйняття і переробки мовленнєвого послання студенти роблять певні предметні дії, опора на які виключає перехід студентів на код рідної мови з метою більш легкої фіксації змісту мовленнєвої інтенції.

Послідовне виконання студентами розумових завдань з трьома рівнями труднощів розвиває у них вміння утримувати за допомогою опорних пунктів образи до того моменту, коли настає розуміння змісту тексту в цілому, що є природним значеннєвим сприйняттям мовленнєвого послання.